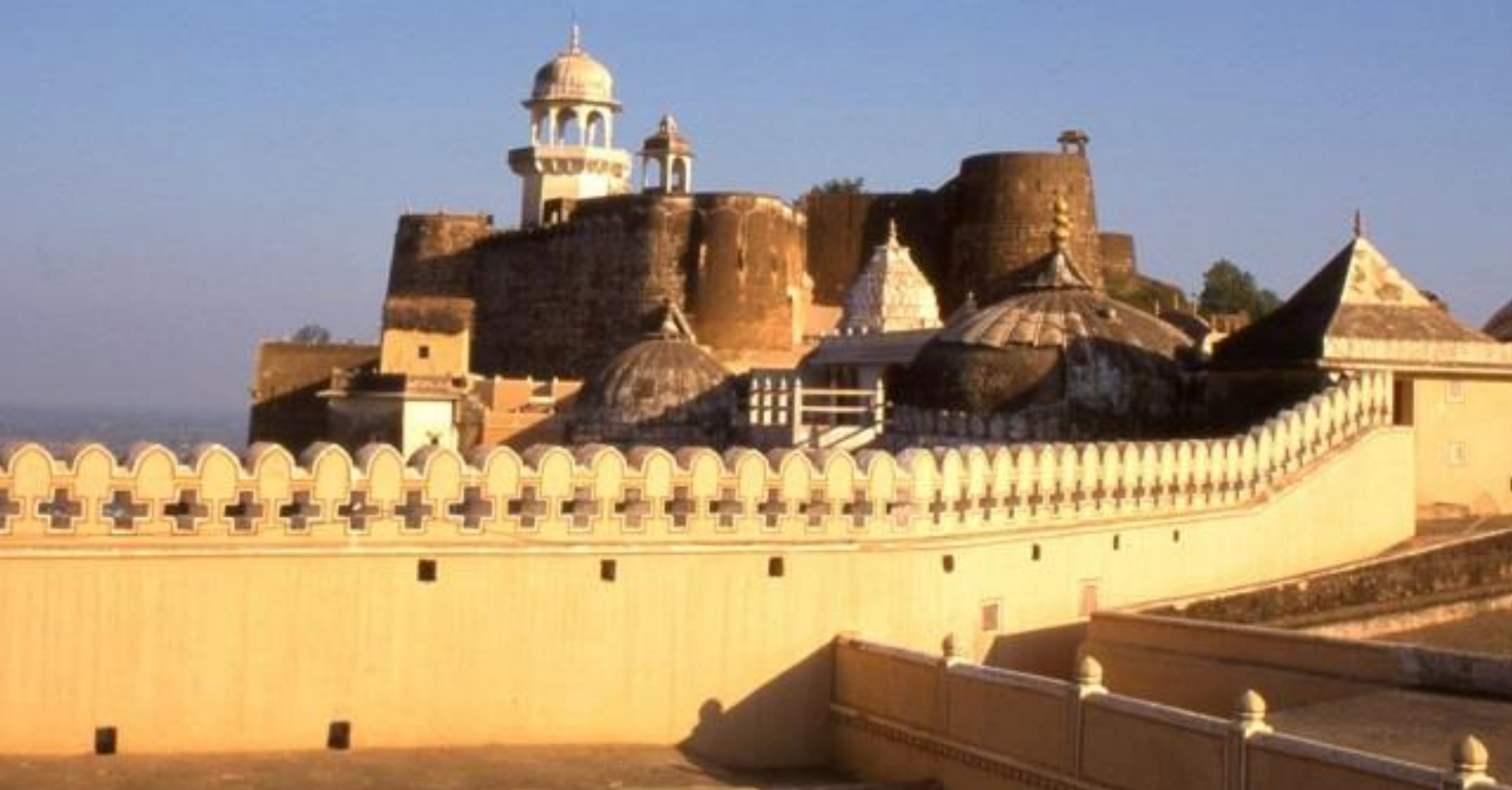

RADŽASTAN

RADŽASTAN

Na dvaindvajsetdnevno potovanje smo se odpravili 9. januarja 2003.

Doživeli smo veliko lepega in tudi precej vznemirljivega.

NARAVNE ZNAČILNOSTI

Zaradi majhne količine padavin in visokih temperatur prevladuje puščavski svet. Poletni monsun (od junija do septembra), ki prinaša padavine in visoko vročino, ima močnejši vpliv le na vzhodu Radžastana, proti zahodu pa močno slabi in se na koncu povsem izniči.

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI

Med osemindvajsetimi zveznimi državami Indije je Radžastan (Rajasthan) po površini največji, zavzema pa 9,08 % indijskega ozemlja, ki meri 3.287.590 km². V 362.239 km² velikem Radžastanu je leta 2011 živelo 68,62 milijona prebivalcev, na 1 km² pa 189,43.

Pismenost je v Radžastanu 38,6-odstotna; višja je med hindujci, nižja med muslimani. Prebivalci govorijo hindujsko, po domače radžastansko.

GOSPODARSTVO

Kjer namakajo (gre za redke oaze), je poljedelstvo možno čez celo leto, sicer pa v zahodnem delu prevladuje pusti in kamniti puščavski svet z redkim bodičastim grmičevjem, ponekod celo s sipinami. Edino drevo, ki je prilagojeno tem razmeram, je hedžari.

V kmetijski pridelavi, kolikor je pač je, so v ospredju pšenica, proso, lan, bombaž, trst in oljna repica. Na vzhodu Radžastana je razvito čebelarstvo. Poleg kamel, oslov in krav (manj je bivolov) gojijo še ovce in koze. Precej je psov, ponekod tudi prašičev, ki se poleg »svetih«
krav svobodno sprehajajo po naseljenih krajih.

Iz zemlje pridobivajo azbest, baker, stekleni pesek, sadro, kredo, cink, železovo rudo in srebro, od dragih in poldragih kamnov pa smaragd in granat. Pridobivajo tudi beli marmor in granit.

Pri predelavi so v ospredju cementna, kemijska, tek-

stilna in sladkorna industrija, veliko je tudi strojegradnje ter predelave alkoholnih pijač in volne.

ODPRAVIMO SE NA POT

Na pot proti Radžastanu smo se z Angelco, Majo in njeno prijateljico Jasno zaradi močnega sneženja odpravili s triurno zamudo.

Najprej smo poleteli do letališča Charles de Gaulle v Parizu, in ker tistega dne ni bilo predvidenega nobenega leta proti New Delhiju, je uprava letališča poskrbela, da smo zastonj prespali v bližnjem hotelu Campanilo.

Ker smo imeli naslednji dan dovolj časa do leta za New Delhi, smo si v dopoldanskih urah ogledali katedralno cerkev in Eifflov stolp ter se v hudem mrazu in vetru sprehodili do Louvra. Tako kot v mesto smo se tudi nazaj na letališče peljali s podzemno železnico.

Na letališču Indire Gandhi v New Delhiju smo v izredno gosti megli pristali ob 23. uri. Od številnih letal je zaradi njegove vrhunske tehnične izpopolnitve uspelo

Na poti proti Mandawi smo se vozili mimo obsežnih polj cvetoče oljne repice

pristati le našemu Airbusu A 340-300, ostala letala pa so tisto noč preusmerili v Mumbaj (nekdanji Bombaj). Po opravljenih mejnih formalnostih in menjavi določene vsote evrov v indijske rupije smo pred letališko stavbo srečali Vineya. Razveselili smo se, da nas bo prav on vodil po Radžastanu, saj smo imeli z njim dobre izkušnje s trekinga po Indijski Himalaji.

Preden smo se z džipom odpravili do hotela Clark, smo se za kratek čas ustavili in otožno opazovali revne domačine, ki so nedaleč stran od letališke stavbe kurili ogenj, da bi se pogreli v mrzli megleni noči.

Naslednji dan smo zaradi poznega zajtrka z enourno zamudo nadaljevali pot proti Mandawi, naši prvi postaji v Radžastanu. Šesturna vožnja z džipom je bila prijetna in zanimiva. Na začetku so bila polja zasejana z oljno repico in pšenico, nato pa se je v vse bolj pusti pokrajini z redko posejanimi zimzelenimi listnatimi drevesi hedžari paslo precej ovac in koz, tu in tam tudi govedo. Ker nikjer nismo videli travnikov, smo se spraševali, kaj pravzaprav jedo na tako opustelih tleh. Pozneje smo izvedeli, da jedo posamezne bilke posušene trave in liste z grmičevja.

Naselja, mimo katerih smo se vozili, so večinoma grajena iz slame in blata (kravjih odpadkov), dvorišča pa so v glavnem obdana z vejami trnatega grmičevja,

Ob Indijki, oblečeni v narodni noši, so številni njeni otroci

pomešanega s tanjšimi suhimi vejami dreves hedžari – zeleni del teh vej porabijo za krmo živali, oleseneli del pa za kurjavo v preprosti odprti kuhinji. Za kuhanje čaja ali peko čapatijev najprej z dračjem oziroma trnastim vejevjem zakurijo ogenj, nato dodajo posušene kravjake, da ogenj na polno zagori, na vse to pa dajo kotliček za čaj ali posebno ponev za čapatije. Revščina je tu izjemno velika.

V Mandawo smo prispeli sredi jasnega in vročega popoldneva. Namestili smo se v palači Mandawa Castle, ki je najprimernejša za tuje turiste. Ker smo bili štirje, so nam dodelili dva apartmaja, ki sta nas po lepoti arhitekture in opremljenosti prijetno presenetila: dvanadstropna lično grajena spalnica, v spodnjem prostoru kotichek z blazinami, mizico in gugalnico, zgoraj zakonska postelja s kopalnico, ob stopnišču pa vdolbena okenca s stranskim malim ohišjem in skrivnostnimi lučmi.

Po udobni namestitvi smo se odpravili v mesto, da bi si ogledali njegove zgodovinske znamenitosti. Takoj se nam je približal domačin in se nam ponudil za vodiča

Razkošen prostor v palači Mandawa Castle, v katerem sva z Angelco prenočila prvo noč v Radžastanu

po mestu, seveda ne zastonj. Na začetku smo malo oklevali, a po premisleku, da nam bo le povedal kaj zanimivega, smo njegovo ponudbo sprejeli. Najprej nas je odpeljal proti starim palačam Havelis. Tu je nekoč potekala Svilena cesta, v Mandawi pa je bila pomembna vmesna postaja. Po tej poti so iz Kitajske s kamelemi prevažali svilo in svilene izdelke proti zahodu, tudi v Evropo.

Po velikih palačah z bogato arhitekturo se vidi, da je Mandawa v času trgovanja s svilo bogato cvetela. Zdaj, ko te funkcije nima več, pa na vseh nivojih propada. Čeprav gre za izjemno kulturno dediščino, ne država in ne prejšnji lastniki oziroma njihovi potomci niso storili ničesar za ohranjanje te izjemne dragocenosti. Mogočni lastniki so zapustili te lepe, zdaj propadajoče palače in po večini odšli v zanje donosnejša mesta, lokalni veljaki pa so preveč revni, da bi zmogli obnoviti objekte.

Po obnovi bi mesto zaradi turistične privlačnosti verjetno zaživelo, tako pa mesto, nekoč polno življenja in napredka, še naprej »umira«.

Po vrnitvi v palačo Mandawa Castle nas je na dvorišču ob ognju že čakala samopostrežna večerja. A kaj, ko hrana ni bila po našem okusu – zelo pikantne omake nam namreč niso šle v slast. Ob večerji so nastopili glasbeniki in plesalci z baklami v rokah, kar je popestrilo naš večer.

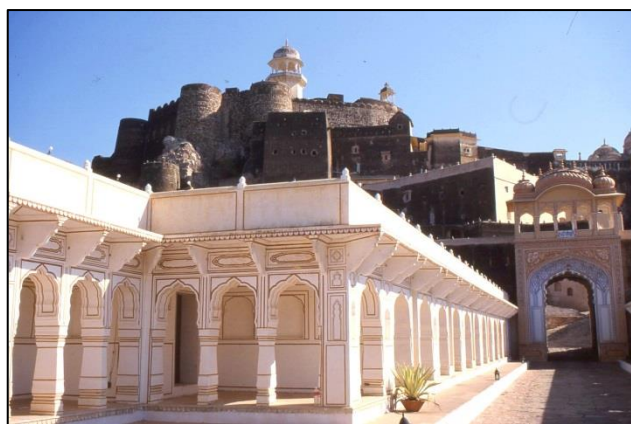
Zaradi za nas neprimerne hrane smo šli spat bolj lačni kot siti. Postelje, v katere smo legli, so bile zelo udobne, toda spali nismo skoraj nič. Za to so najprej poskrbeli golobi na naših malih okencih, kmalu za njimi pa glasna glasba in petje na festivalu, ki je potekal v bližnjem hindujskem templju vse do jutra. Po naslednjem ogledu mesta smo se odpravili proti našemu naslednjemu cilju, mestu Kučaman (Kuchaman), ki se je po živahnosti močno razlikoval od Mandawe.

Mesto je bilo polno življenja, manj je bilo vsiljivih

Pred nadaljno potjo proti Kučamanu smo se Maja, Angelca, Jasna in jaz slikali s tremi stražaji palače Mandawa Castle

»vodičev« in beračev. Namestili smo se v nekdanjem kraljevskem gradu, ki kot mogočna trdnjava stoji na visokem skalnatem hribu nad mestom. Od recepcije pod hribom nas je do gradu strmo navzgor po tlakovani cesti popeljal prijazen in olikan hindujec. Po prihodu na cilj nam je najprej pokazal razkošne sobane, namenjene bivanju in prenočevanju turistov; dve izmed njih sta bili namenjeni nam. Z balkona obeh sob smo imeli pravljčni pogled na mesto Kučaman, ki je ležalo globoko pod nami. Pokazal nam je tudi notranji bazen, poln hladne vode, namenjen ženskam vsakokratnih kraljev (haremu). Še isti večer so se v njem ohladile vse tri sopotnice, jaz pa sem občudoval od luči obsijano naseljeno mesto in zvezdno nebo. Po večerji, kjer smo dobili banane, pomaranče, kruh in vodo, smo se napotili do zastora, kjer je potekala lutkovna predstava, in to samo za nas, saj drugih turistov na gradu ni bilo. Kot običajno so tudi tokrat nastopajoči po pred-

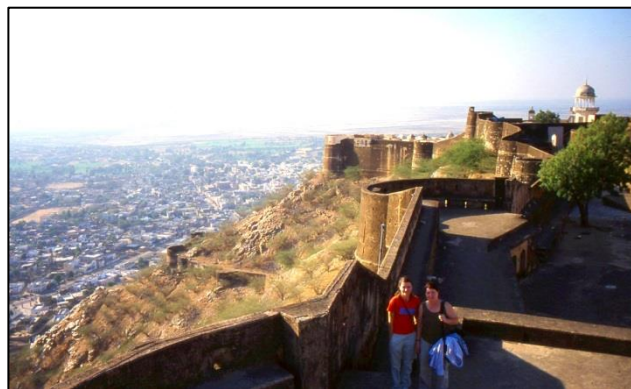

Mogočna trdnjava nad mestom Kučaman, kjer so kraljevali muharadže, sedaj služi kot turistični hotel

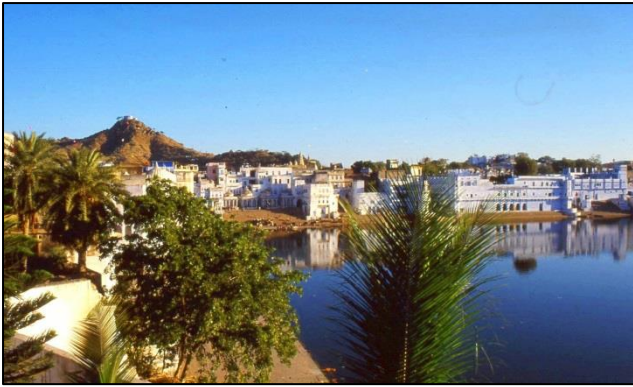
stavi pričakovali, da kupimo kakšno lutko, seveda za pretirano visoko ceno.

Najzanimivejši je bil muzejski del gradu oziroma trdnjave. Najstarejši vidni del je star približno 1800 let, njegovi začetki pa segajo 600 let pred naše štetje. Kljub številnim poskusom sovražnik trdnjave ni nikoli osvojil. V najvišjem in najstrmejšem delu so prostori, v katerih je bival kralj s kraljico in z bližnjim spremstvom. Najimenoitnejši sta dve zlati sobi, okrašeni z dragimi kamni, slikarijami in majhnimi ogledalci, ki so bila namenjena kralju. Pod arkadami ob odprtem bazenu (zdaj v njem ni več vode) je več sob, v katerih so prebivale konkubine. V eni izmed njih so ohranjene originalne slike, ki prikazujejo orgije Kamasutre. Nekaj metrov stran je pod arkadno teraso okoli 25 m globoka, umetno zgrajena pečina, s katere bi v prepad potisnili kraljico in konkubine, če bi sovražnik osvojil mogočni grad. Po drugi razlagi pa naj bi z nje vanj skočile same, da ne bi prišle v roke novemu gospodarju oziroma njegovim vojakom.

Od mogočne trdnjave nad mestom Kučaman, kjer so kraljevali maharadže, smo se poslovili v sončnem jutru in nadaljevali pot proti Puškarju (Pushkar). Med potjo pa je prišlo do zapleta. Ker se mi je pokvaril fotoaparatus, smo se na poti ustavili v malo večjem mestu Asmir, v katerem smo na srečo našli strokovnjaka, ki mu je

Pogled z gradu na mesto Kučaman (na sliki Jasna in Angelca)

Zaradi jezera v puščavi imajo hindujci Puškar za sveto mesto

fotoaparatu uspelo popraviti do naslednjega dne.

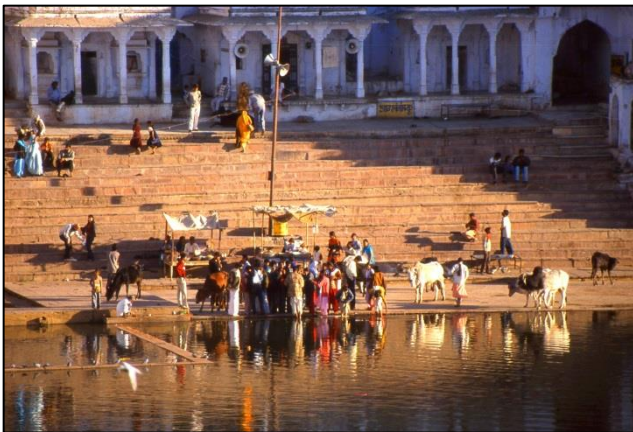
Ob prihodu v Puškar smo se namestili v hotelu Palace, ki je neposredno ob jezeru.

Puškar je za hindujce sveto mesto. Častijo predvsem sladko jezersko vodo, ki se po njihovem mnenju čudežno ohranja na površju v pustem in golem puščavskem svetu. V jezeru živi veliko rib velikank, preletavajo ga tudi raznovrstne ptice.

Ob jezeru je več 100 m dolgo betonsko stopnišče, prekinjeno z več manjšimi stavbami. Na njih in ob njih v vodi se čez dan menjavajo hindujci, ki častijo boga Šivo in sveto vodo, med njimi pa se svobodno sprehajajo »svete« krave. Hindujci ob tem pojejo nabožne pesmi, včasih tudi ob glasbi.

V mestu je bilo prijetno srečevati tuje turiste, tudi iz Evrope, sicer pa je mesto zaradi človeškega živžava prijetno in živahno. Takšne so tudi številne trgovnice, v katerih hindujski romarji nakupujejo zanje svete podobice in kipce.

Drugi dan smo se povzpeli na okoli 100 m visok razgledni hrib, na katerem je tempelj ene izmed žena boga Šive. Na hribu smo srečevali veliko hindujskih romarjev in tudi nekaj tujih turistov. Tako kot v mestu smo tudi tu srečevali berače, ki so prosili za miloščino, vendar ne vsiljivo. Ko smo se vračali, smo naleteli na

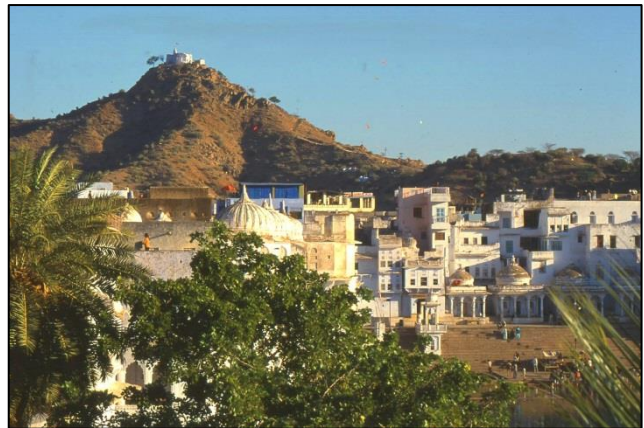

Praviloma se vsi hindujski romarji, ki pridejo v Puškar, umijejo v »svetem jezeru«

mladega berača in ga vprašali, zakaj berači, ko pa ima še toliko moči za delo. Ob tem vprašanju nas je začuden pogledal in odgovoril: »Saj pošteno delam; opravljam svoje delo, dobro delo, ker upognem srce drugega k dobroti in darovanju.« Za nas je takšna filozofija nerazumljiva, v Indiji pa, kot je videti, deluje odlično.

Blizu trgovnic pod hribom sta nekaj metrov narazen čepela dva Indijca in vabila mimoidoče, naj si v njunih košarah ogledajo kobro, seveda v zameno za denar. Ker enega izmed njiju nisem takoj opazil, sem se s kolonom skoraj dotaknil kobre, te v naravi izjemno strupene kače. Na naše presenečenje se kača na mojo bližino ni odzvala – le sikala je, ni pa ugriznila. Verjetno je imela izpraznjene strupnike ali pa je bila brez zob.

Kljub revščini so ljudje tu delovali srečno in spokojno. Na ozkih ulicah se drenjajo ljudje, prašiči, psi in »svete« krave, nihče nikogar ne moti, nihče nikogar ne preganja. Živijo v nekakšni simbiozi.

Zadnji dan v Puškarju smo se povzpeli na hrib, na katerem je tempelj ene izmed žena boga Šive

Polno je trgovnic in obcestnih kuhinj, v katerih pred očmi gosta skuhamo čaj ali spečemo čapati. Tudi nam so ju, in to za izjemno nizko ceno.

Ne samo en dan, več dni in celo še danes nas spremlja spomin na neizmerno srečnega revnega invalida, ki se je zaradi pokvečenih nog plazil po tleh z rokami in nas prijazno ogovarjal, mi pa smo mu z nekakšno notranjo utesnenostjo, ne da bi on vedel zanj, prijazno odgovarjali na njegova vprašanja. V neizmerno pomoč mu je verovanje v reinkarnacijo, saj verjame, da bo ob novem rojstvu bogato poplačan za vse tegobe na tem svetu. Množica verujočih revnih hindujcev in invalidov najde uteho prav v tem in so zato srečni.

Invalidi človeku, ki daruje, s skrivnostnim nasmehom pokažejo svojo neizmerno notranjo srečo. Angelca je v času našega bivanja v Puškarju enemu in istemu starejšemu invalidu brez ene noge kar trikrat podarila manjšo, a za njega veliko vsoto denarja. Vsakokrat se ji je hindujec v zahvalo nasmehnil na tako čudovit način,

da to človeku ostane v spominu še dolgo, lahko tudi vse življenje.

Kakor že prej nas je tudi zdaj pot od Puškarja do Bikanerja vodila po pustem, puščavskem svetu. Med vožnjo z džipom smo srečevali gazele, antilope, koze in ovce. Vozili smo se mimo revnih hiš, ob katerih so vladali nered, umazanija in odvrženi polivinilasti odpadki.

Približno 30 km pred Bikanerjem smo se ustavili pred templjem Rais Temple of Deshnoke (podganji tempelj), ki je edini tak na svetu. Pred vhodom v tempelj smo se morali sezuti, takoj zatem pa smo že naleteli na podgane, ki so prosto tekale naokrog in se z vsakim našim korakom množile.

V templju oziroma podganjem svetišču imajo te živali majhen oltar, kamor pa tujec ne sme vstopiti – vstopijo lahko le hindujci. Nekaj metrov stran so podgane vsem švigale pod nogami in zelo smo morali paziti, da jih nismo pohodili. V templju je postavljenih več posod s hrano, ob katerih se gnate na desetine podgan. Zanje

Vhod v tempelj Rais Temple of Deshnoke (podganji tempelj)

pravijo, da so reinkarnirani pravljicarji s preteklih kraljevskih dvorov, zato imajo do njih hindujci tako spoštljiv odnos.

Nerazbremenjeni vtisa o podganah smo prispeli v Bikaner, kjer smo se namestili v hotelu Bhanwar Niwas Heritage, ki je eden izmed najlepših v tem milijonskem Mestu, ima čudovito opremljene in zelo udobne noćranje prostore.

Na pozno kosilo smo odšli v mesto, kjer se je na ulicah gnetlo ljudi, bilo pa je tudi precej umazano. Kot tujce so nas domačini zvedavo opazovali, nekateri otroci so se nas dotikali, najrevnejši pa so prosjačili, zaradi česar smo se počutili neprijetno.

Po cestnem živžavu smo se odpravili v restavracijo, kjer so nam po predhodnem naročilu postregli okusno hrano.

Zvečer smo se srečali z oskrbnikom knjižnice, ki nam je pripovedoval o zgodovini hotela Bhanwar Niwas Heritage, nekoč zelo ugledni palači v Radžastanu. Povedal

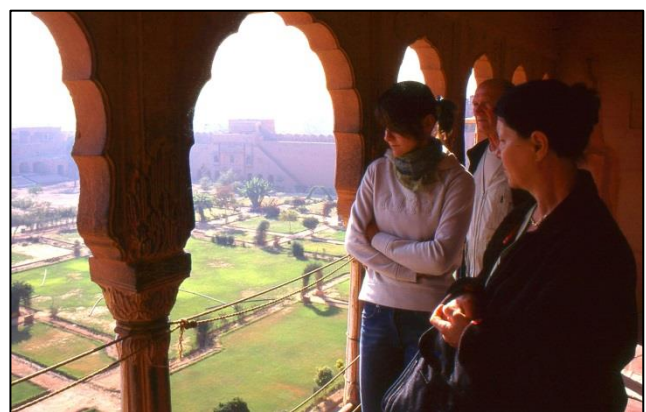

Hindujci pravijo, da so podgane reinkarnirani pravljicarji s preteklih kraljevskih dvorov

nam je, da je v Radžastanu izjemno nizka pismenost prebivalstva, zlasti med ženskami. Preveč je rojstev, predvsem pri muslimanih, kjer imajo nekateri moški celo štiri žene in veliko otrok, medtem ko hindujci že nekako načrtujejo rojstva. Tudi religije so velika ovira kulturnemu in gospodarskemu razvoju, prav tako brezobzirnost verskih skupin in kaste. Povedal je še, da nimajo delovnih navad. Težko je spreminjati mentaliteto ljudi, ki je globoko zasidrana v njih še iz davnine. Poroke načrtujejo starši, po oskrbnikovem mnenju premišljeno in pametno. Zakoni s tujkami se prej ali slej razdrejo. V tem primeru imajo največ težav otroci, ki ne spadajo v nobeno izmed kast.

Naslednji dan smo si ogledali znamenito trdnjavo Junagarh Fort. Šestindvajset maharadž jo je gradilo več kot 350 let, zgrajena pa je iz rdečega peščenjaka. V trdnjavi je veliko zlata in dragih kamnov, pomembna je tudi bogata in poučna muzejska zbirka.

Po ogledu trdnjave smo se odpravili do 8 km oddaljene farme kamel. Imeli smo srečo, da smo prispeli tja v trenutku, ko so odpirali muzej. Ob prihodu so nas ovenčali s cvetjem in slikali za njihovo časopisje. Med sprehodom po farmi so nam povedali, kako vzrejajo kamele za praktično uporabo in kako se kamele obnašajo do ljudi. So prijazne in učljive živali. Po ogledu smo se v prijetni senci ob vhodu usedli na lepo gojeno travo in

Trdnjavo Junagarh Fort s čudovitim vrtom je gradilo šestnajst maharadž več kot 350 let

Med bivanjem v Bikaneru smo obiskali 8 km oddaljeno farmo kamel, kjer so nas ob prihodu, tudi mene in Angelco, ovenčali s cvetjem

poskusili kamelje mleko, eni samo, drugi s kavo, ter ob tem kramljali z domačini.

Po vrnitvi v Bikaner smo si ogledali še džainistični tempelj Temple Bhandasar z več čipkastimi kamnitimi kupolami. Posebna zanimivost templja je, da so namesto vode, katere je ob njegovi gradnji močno primanjkovalo, uporabili maslo, in to v količini okrog 3 t, ki še zdaj diši in pronica skozi zidovje. Tudi v tem templju je veliko zlata in dragih kamnov.

Po ogledu tega templja smo obiskali znamenitega indijskega slikarja Ratuswama, ki slike riše s tankim čopičem iz kamelje dlake in z naravnimi barvami tako podrobno, da je omenjen v Guinnessovi knjigi rekordov, dobil pa je tudi Unescovo nagrado.

Dan je bil naokoli in odpravili smo se na okusno in razkošno kraljevsko večerjo, ki so jo na dvorišču hotela Bhanwar Niwas Heritage pripravili samo za nas. Tamkajšnji godci so nam igrali na indijske instrumente, ki so čudovito odmevali znotraj štirivogalnega hotelskega zidovja.

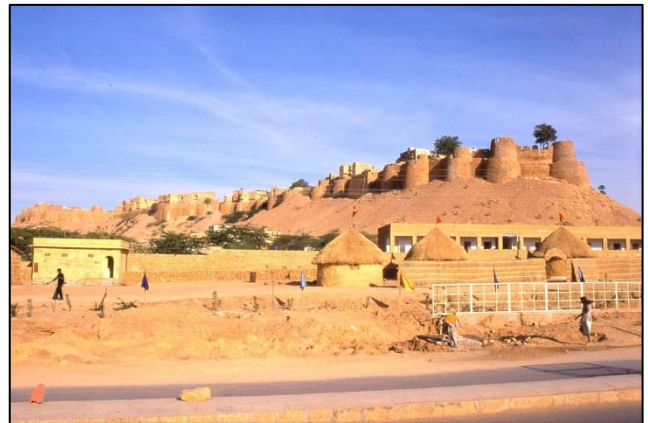
Naslednje jutro smo se odpravili proti 330 km oddaljenemu Džaisalmerju (Jaisalmer), ki leži na skrajnem

Ko smo se ustavili, da bi napravili nekaj posnetkov zelene oaze, čudež in lepoticu sredi neizmerno suhega sveta, so delavci pritekli do nas cesti in povabili na čaj

zahodu Radžastana in je 70 km oddaljen od Pakistana. Vožnja do tja je bila sorazmerno udobna; prometa je bilo malo, le ovcam in kozam smo se morali na cesti večkrat umikati. Videvali smo tudi vse več kamel, goveda pa vse manj, krav je bilo več le v naseljenih krajih, tudi v Džaisalmerju. Na začetku poti smo naleteli na dve povoženi kravi, verjetno ju je povozil tovornjak, saj je osebni avtomobil tu prava redkost. Sicer pa zaradi redkega prometa na cesti med Bikanerjem in Džaisalmerjem vozniki tovornjakov vozijo hitro in predrzno, kar smo ugotovili med potovanjem po tej cesti.

Bolj ko smo se približevali zahodnemu delu Radžastana, bolj je narava postajala pusta in puščavska. Tudi posameznih dreves hedžari, prilagojenih na skrajno suhe razmere, je bilo vse manj, celo trnasto grmičevje je izginjalo. V takšnih razmerah smo po okoli 200 km vožnje zavili z glavne ceste proti naselju Pokhra, ki leži ob manjšem jezeru. Ko smo prispeli do jezera, pa o njem ni bilo skoraj nobenega sledu. V njegovem naj-

Ko smo se po večurni vožnji približali Džaisalmerju, je mesto s soncem obsijane rumene kamenine čudovito žarelo

nižjem delu je bila le manjša mlaka, na nekoliko višjem delu pa bolj ali manj posušeno blato jezerskega dna, ki so ga ljudje nalagali na vozove, da z njim pognojijo svoje borne njivice.

Po krajšem postanku smo se vrnili na glavno cesto in po približno 30 km vožnje naleteli na zeleno oazo, čudež in lepoticu sredi neizmerno suhega sveta. Ko smo se ustavili, da bi naredili nekaj posnetkov, so iz oaze do nas pritekli trije dobro razpoloženi mladi fantje, ki so nas takoj po prihodu povabili v goste na čaj. Vabilo smo rade volje sprejeli, saj nas je zanimalo, kaj tam delajo in kako oazo vzdržujejo. Ko smo prispeli do kolibe, zgrajene iz slame in blata, pred soncem pa zaščitene z visokim košatim drevjem, so nas tam veselo pričakali ostali poljski delavci.

Koča je njihovo edino zavetišče v oazi, medtem ko skrbijo za polje in njegovo zalivanje. Vodo za vzdrževanje poljščin pridobivajo iz okoli 80 m globoke vrtine. Oaza je torej rezultat umnosti človeka, ki je znal uporabiti

podzemno vodo (talnico) v gospodarsko-kmetijske namene.

Ob prijetnem klepetu so nam delavci postregli topel čaj in se z nami slikali. Obljubili smo jim, da jim bomo v spomin na naše srečanje poslali fotografije, kar smo po prihodu v Slovenijo tudi naredili. Slovo od delavcev je bilo prisrčno in hkrati slovesno.

Ko smo se po večurni vožnji približali Džaisalmerju, je mesto s soncem obsijane rumene kamenine čudovito žarelo. Žarela je tudi mogočna trdnjava na najvišji vztrini mesta. Da, upravičeno mu pravijo zlato mesto.

Namesto da bi z džipom zavili proti hotelu Jasal Castle znotraj trdnjave, nas je vodič Viney usmeril naprej proti periferiji mesta, zunaj obzidja, kjer smo se ustavili pred nekim zanemarjenim hotelom. Takoj ob prihodu v hotel smo na hodniku opazili veliko smeti, v sobi, kjer naj bi prespali, pa umazano posteljnino. Vineyu smo se uprli in samovoljno odšli do sosednjega hotela Sari Palace, ki je bil čistejši, a poln komarjev. Z odstranje-

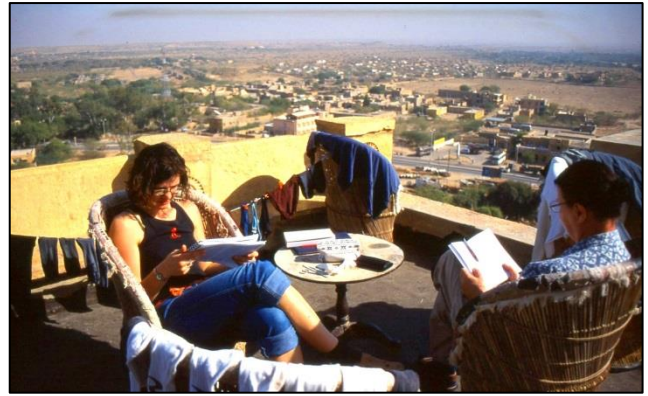

Vhod v razkošno spalnico hotela Jasal Castle, v kateri sva z Angelco prenočila dve noči. Splačalo se je upreti Irwinderju, lastniku turistične agencije v Manaliju, ki nas je hotel izigrati

vanjem oziroma pobijanjem komarjev smo imeli veliko dela. Upali smo na spokojno spanje, a noč ni bila prijetna. Komarji so okoli nepokritih glav še vedno brenčali, zato se njihovih pikov kljub debeli plasti zaščitnega razpršila OFF nismo povsem ubranili.

Nestrpno smo čakali, da se zdani in da si za naslednji dve noči poiščemo primernejši hotel. Našli smo ga v trdnjavi Jasal Castle, ki je bil po našem prvotnem programu tudi načrtovan za tri nočitve. Še prej pa smo pri turistični agenciji iz Manalija, katere lastnik je bil Irwinder, ostro protestirali proti njegovi špekulaciji. Da smo se temu izognili, smo zadevo vzeli v svoje roke.

Prenočevanje v novem hotelu je bilo prijetno. S terase ob spalnici, v kateri sva bivala z Angelco, je bil razgled, ki si ga človek lahko samo zaželi. Trdnjava, ki služi kot hotel, je velika in čista, arhitektura pa veličastna. V njej od domačinov biva le služinčad, vendar v spodnjih, slabših prostorih.

S terase ob spalnici, v kateri sva bivala z Angelco, je bil razgled v lepem sončnem vremenu čudovit

V obzidanem mestu smo si po namestitvi v hotelu najprej ogledali tempelj budizma. Tempelj je večnadstropen, znotraj pa temačen. Veličastnost mu povečujejo posrečeno podrobno izrezljan rumeni peščenjak in v njegovi notranjosti več kot 300 kipov Bude različnih velikosti.

Po ogledu templja smo se napotili proti glavnemu, vendar prostorsko majhnemu trgu, do katerega smo se prebijali skozi zelo ozke ulice. Ko nam je nasproti prišla krava, smo našega vodiča Vineya vprašali: »In kdo ima zdaj po veri hindujca prednost?« Odgovoril nam je, da krava, ker je »sveta«, a jo je vseeno zelo nežno odrinil od nas, da smo lahko nadaljevali pot do središča mesta.

Po vrnitvi v hotel smo si vzeli nekaj časa za oddih. Sedli smo na teraso hotela in se prepustili soncu ob izredno lepem, a ne prevročem puščavskem vremenu. Sicer pa je termometer kazal okoli 30 °C, čeprav je bil januar.

Po dolgi vožnji predvčerajšnjega dne smo potrebovali počitek, da smo si pridobili energijo za naslednji dan, ko smo se odpravili proti okoli 30 km oddaljenim sipinam, južno od Džaisalmerja.

Na poti proti sipinam smo se ustavili v puščavskem naselju Khuru, od koder smo do cilja pešačili okoli 2 km. Domačini so nam sicer ponudili kamele za jahanje, a

Po zahtevnem vzponu na najvišjo sipino, ko pri vsakem koraku droben in suh pesek polzi navzdol, sva se z Angelco na vrhu sipine takole slikala za spomin

Na poti proti šotorišču na sipkem puščavskem pesku smo se ustavili pri razkošni recepciji z bungalovi. Presenečeni smo bili, ko smo sredi puščave opazili velik bazen bistre vode.

smo jih prijazno odklonili. Po dokaj zahtevnem vzponu na najvišjo sipino, ko pri vsakem koraku droben in suh pesek polzi navzdol, smo dosegli vrh po slabi uri hoje. Ker so se nekateri drugi turisti odločili, da prijahajo na vrh sipine na kamelah, se je na njej zbrala raznolika družčina: kamele, vodniki kamel in okoli petnajst turistov. Na vrhu sipine smo počakali toliko časa, da smo videli sončni zahod v okolju, v katerem so pojemajoči sončni žarki, od svetlobe in prek mraka do teme, v valovitih rumenih sipinah risali čudovite svetlobne nianse in oblike. V hotel Jasal Castle smo se vrnili v poznih nočnih urah.

Naslednje jutro smo si pred odhodom v Manvar ogledali še mračno utrdbo maharadže Džaisala (Jaisala), sezidane leta 1165. Med razstavljenimi predmeti so v utrdbi izstopali z zlatom in srebrom obdani prestol, stola in miza, kar je nekoč poveleževalo lastnika – skopuškega mogotca.

Do Manvarja smo potrebovali dobri dve uri vožnje. Med potjo smo se ustavili pred razkošno recepcijo z zidanimi bungalovi, ob katerih je bilo veliko zelenja in rož. Močno smo bili presenečeni, ko smo sredi puščave opazili velik bazen bistre vode. Vendar se tam nismo

Ker smo bili štirje, smo se po prihodu do šotorišča na sipkem puščavskem pesku, namestili v dva šotora.

dolgo zadrževali, saj smo nadaljevali pot do okoli 10 km oddaljenega šotorišča na sipkem puščavskem pesku, kjer so šotori postavljeni v polkrog.

Ko smo prispeli do šotorišča, smo se, ker smo bili štirje, namestili v dva šotora. Šotori so stali na betonskem podstavku, vanje pa se je vstopilo s peska po stopničkah. Notranjost šotorov je bila opremljena za popolno bivanje, imeli so WC, tuš in električno osvetljava.

Po namestitvi smo se srečali z otroki iz bližnje vasi. Stopili smo do njih, ker oni niso smeli k šotorom. Bili so ljubki, sproščeni in nevsiljivi, od njih pa smo izvedeli veliko zanimivega o njihovih prebivališčih, šoli idr.

Po večerji v velikem restavracijskem šotoru smo se mi štirje in dve indijski stevardesi zbrali ob ognju na prostem, trije domači godci pa so nas zabavali z igranjem domačih viž. Na sipkem pesku smo tudi zaplesali. Ker se nam je pesek pod nogami globoko udiral, je postajalo naše gibanje prav smešno. Pri vsem tem je bil izjemno zanimiv tudi domačin z velikimi črnimi brki, ki

Maja (levo) in Jasna sedita pred njima dodeljenem šotoru

je oponašal divje živali, pripovedoval šale in dovtipe. Predvsem je bila to zabava domačinov, za nas, tuje turiste, pa prijetno doživetje. Jasna in z luno osvetljena noč je minila mirno in spokojno. Malo pred sončnim vzhodom nas je očarala jata ptic, ki nas je še v mraku z močnim žvrgolenjem zbudila, povsem streznili pa so nas vse svetlejši sončni žarki, ki so osvetljevali šotore in rumenkastorjavo puščavsko pokrajino.

Po obilnem in okusnem zajtrku so se pred restavracijo pojavile kamele, vsaka s svojim vodnikom. Ne da bi odlašali, smo se povzpeli nanje in do naselja Manvar po puščavi jahali slabi dve uri. Jahanje kamel v »tričetrtinskem taktu« njihove hoje je bilo čudovito, usedanje in vstajanje kamele pa kar malo adrenalinsko, saj je obstajala nevarnost, da zaradi njenega načina vstajanja pademo s sedla prek njene glave.

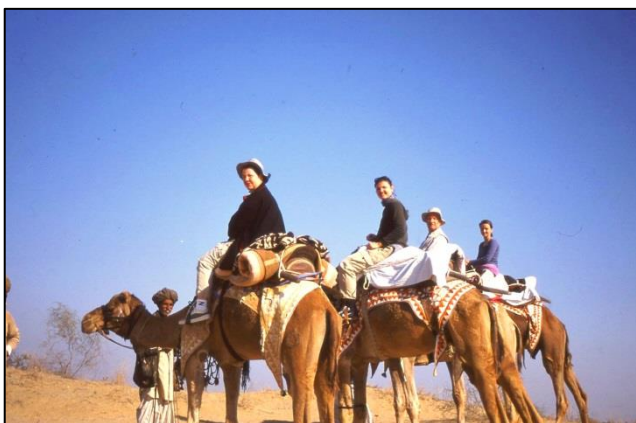
Po kosilu v Manvarju smo pot nadaljevali proti Džodpurju (Jodhpur), kjer smo se namestili v hotelu Ajit Bhawan Palace oziroma v enem izmed njegovih bungalovov, obdanih s čudovitim cvetjem. Do Džodpurja

smo potovali skozi revna naselja, v katerih je bilo neizmerno veliko ljudi.

Namesto običajne večerje smo si tokrat prvič na potovanju privoščili sladke bajadere in viski, kar nas je opremilo z obilo dobre volje. V Džodpurju smo se prek interneta želeli povezati z domačimi v Komendi, a na žalost kljub visoki tarifi povezave z internetom nismo vzpostavili.

Noč je minila mirno. V zgodnjem jutru nas je zbudil močan ščebet, prava eksplozija ščebetanja in žvrgolenja ptic – pravi zbor perjadi, ki ga je bilo zelo prijetno poslušati.

Zaradi okrutnih vladarjev se je njihovo območje imenovalo »dežela smrti«. Mogočna trdnjava nekdanjih maharadž stoji na strmem skalnatem hribu, obdaja pa jo okoli 10 km dolgo zunanje obzidje. Trdnjava iz druge polovice petnajstega stoletja, poimenovana Mehrangarh Fort, je zelo mogočna in veličastna. Zanimiva je

Ko so se pred restavracijo pojavile kamele, vsaka s svojim vodnikom, smo se povzpeli nanje in do naselja Manvar jahali po puščavskem pesku slabi dve uri

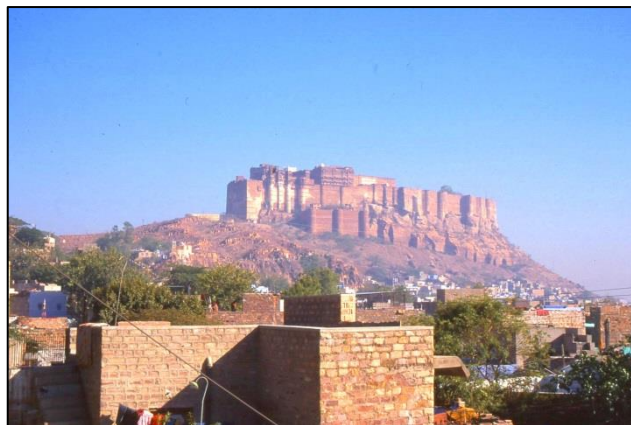
tako po zunanji kot notranji arhitekturi.

Po prihodu v trdnjavo smo si najprej ogledali raznovrstno zlato in srebrno opremo z dragimi kamni, kočije, ležišča in poslikave ter kamnita mrežasta okna.

Ko smo se vrnili s trdnjave v mesto, smo se najprej skopali v mrzli vodi hotelskega bazena, nato pa si privoščili zajetnejši prigrizek na gugalnici, ki je sestavni del vsakega apartmaja v bungalovih hotela Ajit Bhanwan Palace. Podobno kot v zgodnjih jutranjih urah nas je tudi tokrat pred sončnim zahodom spremljalo prijetno petje ptic.

Ne samo »dežela smrti«, Džodpur zaradi prevladujočih modro popleskanih hiš imenujejo tudi »modro mesto«. Pravijo, da modra barva odganja komarje, zato so modro pobarvane hiše še marsikje drugje.

Iz Džodpurja smo se naslednji dan odpravili proti okoli 40 km oddaljenemu mestu Roetgar, kjer smo se namestili ob njegovem robu, poimenovanem Rohet Garh Havelis. Po prihodu v lep podeželski dvorec in po na-

Trdnjava Mehrangarh Fort nekdanjih maharadž, iz druge polovice 15. stol., je zelo mogočna in veličastna. Zanimiva je tako po zunanji kot notranji arhitekturi

mestitvi v zanimivo poslikane sobe smo se odšli ohladiti v bazen, ki ga obkrožajo arkade z notranjimi razkošno opremljenimi sobami in poslikavami.

Popoldne smo se z džipom odpravili na safari po bližnjem podeželju. Najprej smo zapeljali na samotno kmetijo, poimenovano Bishnoi, po krajšem postanku pa smo pot nadaljevali do manjšega naselja Tribal, ki leži sredi polja. Med vožnjo smo opazovali prostoživeče živali, med njimi predvsem gazele in antilope. Po tamkajšnjem verskem izročilu divjih živali ne preganjajo.

Na hindujski versko usmerjeni kmetiji, na kateri smo se ustavili, sta bili doma samo babica in njena vnukinja. O življenju na podeželju nam je veliko zanimivega povedal tamkajšnji vodnik, po poklicu učitelj. Dejal je, da je na njihovem območju življenje izredno težko, zlasti zaradi zadnje triletne suše, pri čemer je optimistično dodal, da prvi dež pričakujejo julija, torej čez pet mesecev. Sicer pa vodo k njim dovažajo s cisternami, ker tamkajšnja podtalnica ni zdrava, saj vsebuje preveč škodljivih snovi, tudi azbest in soli. Med učiteljevim navajanjem tamkajšnjih perečih zadev nam je babica postregla s čajem, na našo željo pa je na zunanjem ognjišču spekla še čapatije. Ob tem je zakurila takole:

V Tribalju smo si ogledali hišo muslimanske družine

Po ogledu hiše so nas povabili na opijski obred. Opij so najprej darovali Alahu, nato so ga z dlani roke spili domači trije, za njimi naš vodnik in na to še mi z manjšim požirkom

že obstoječo žerjavico pod pepelom je razgrnila, nanj naložila posušene kravjake, dodala nekaj posušenih vejic akacije in puhala skozi kovinsko cev, dokler ni ogenj zagorel. Še prej je pripravila tekoče testo iz drobno mlete moke bajre, ga zlila v ponev in spekla. Tako narejeni čapatiji so imeli okus po naši dobri ajdi, zato so nam še kar teknilo.

Naslednja muslimanska družina iz Tribala nam je razkazala svojo hišo: shrambo in vse, kar je povezano z bivanjem na notranjem dvorišču, tudi prostor za živali. Na dvoriščno stran so bili vsi prostori odprti, brez vrat in oken, ter večinoma pobarvani z modro barvo. Vsi prostori so bili čisti in lepo urejeni, vse je bilo na svojem mestu.

Hiše v naselju Tribal so grajene iz slame in posušenih kravjih odpadkov, takšna so tudi tla. Povedali so nam, da posušeni kravji odpadki uspešno odganjajo komarje. Potem so nas povabili v poseben večji prostor, v katerem so trije starejši moški v našo čast pripravili opijski obred. Obred je potekal takole: najprej so varili in precejali tekočo maso opija, z rokami delali razne kretnje in molili. Opij so najprej darovali Alahu, nato so

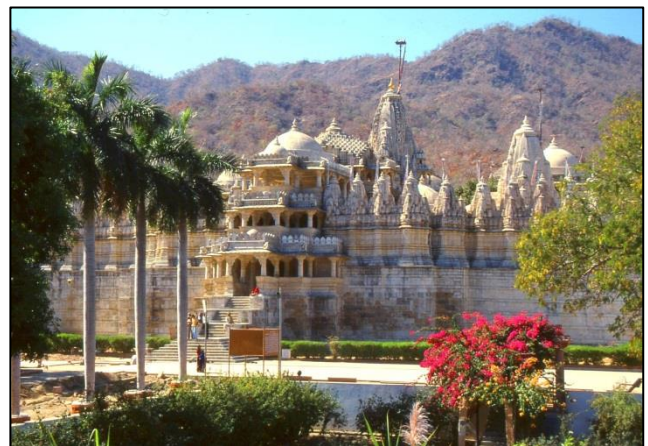

V Roetgarju smo si zvečer ob ognju v parku Rohet Garh Havelis ogledali plesalce, domačine, ki so plesali po taktih njihove glasbe

ga z dlani oziroma roke voditelja spili oni trije, za njimi naš vodnik – učitelj in nato še mi. Oni so z dlani spili po dva požirka, osemdesetletni stari trije, mi, popotniki iz Slovenije, pa po enega. Okus opija je bil prijeten, ali je napitek na nas deloval, pa nismo bili čisto prepričani, a v Roetgarju smo se vračali izjemno dobre volje.

Zvečer smo si ob ognju v parku Rohet Garh Havelis ogledali plesalce, domačine, ki so plesali po taktih njihove glasbe. Z gracioznim plesom so nas tako navdušili, da sem na koncu z njimi zaplesal še sam, toda ne zastonj – potrebno je bilo prostovoljno plačilo. Predstavo si je ogledalo tudi nekaj Angležev, a so se na koncu hitro porazgubili, morda celo zaradi morebitnega malenkostnega plačila. Preostali del noči je bil miren, le hrzanje konj in krike pavov je bilo slišati.

Med vožnjo iz Roetgarja proti Udaipurju smo se ustavili ob templju Ranakpur, ki je eden izmed najlepših templjev v Radžastanu in morda celo v Indiji, zato se

Tempelj Ranakpur je eden najlepših templjev v Radžastanu in morda celo v Indiji, zato se vanj zgrinjajo množice turistov z vsega sveta

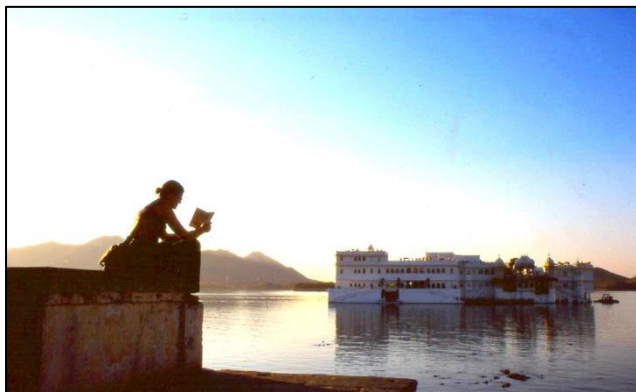
vanj zgrinjajo množice turistov z vsega sveta. Tempelj je star okoli 650 let in so ga gradili dobrih 100 let. Stebri in kupole so iz izklesanega belega marmorja, učinkujejo pa, kot da bi bili iz voska. Nekaj podstavkov je tudi iz granita. Tempelj obvladujejo džainisti, ki imajo zelo stroga verska pravila, nastala 500 let pred našim štetjem. Okolico tega dragocenega templja krajajo rože in cvetoče grmovnice, vmes pa se podijo opice. Ob njem stoji še en manjši tempelj, ki ni toliko pomemben, zato je tudi manj obiskan.

Po prihodu v Udaipur smo se namestili v hotelu Sarovar ob jezeru Pichhola. S hotela je izvrsten pogled na koli 250 m oddaljeno Belo palačo, postavljeno sredi omenjenega jezera – cene za bivanje v njej so astronomske. Ker je pristop do palače mogoč le s čolnom, si je nismo ogledali.

Prvi dan po prihodu v Udaipur smo si na bližnjem hribu ogledali grad oziroma trdnjavo, ki na človeka deluje mračno in nič navdušujoče. Prostori v njej so povezani

z ozkimi hodniki; tudi slikarji in zrcal je precej, a vse je stisnjeno in mračno. Po ogledu trdnjave smo se povzpeli na bližnji razgledni hrib »zaljubljenih«, od koder smo opazovali mesto Udaipur, jezero Pichhola z dvema palačama, veliko in majhno, ter okoliško pokrajino. Tempelj na tem hribu, ki je v razvalinah, spominja na versko obredje. Ob vznožju hriba »zaljubljenih« leži lep urejen park, kjer smo po prihodu s hriba nekaj časa počivali v senci njegovih košatih dreves, občudovali raznovrstno cvetje, se pogovarjali z mimoidočimi sprehajalci itd. Po krajšem počitku smo se odpravili proti okoli 10 km oddaljenemu etnografskemu muzeju, postavljenemu zunaj mesta. Komaj smo vstopili in plačali vstopnino, že so se okrog nas prerivali vsiljivi vodiči. Po sili razmer smo si izbrali najstarejšega vodiča.

V etnografskem muzeju smo največjo pozornost posvetili tipom hiš s puščavskega podeželja, zlasti iz Radžastana in Gujarata. Vse ogledane hiše oziroma kolibe so bile zgrajene iz mešanice kravjaka in slame ter v

Nasproti Bele palače, stoječe sredi jezera Udaipur, Maja meditira

osnovi pobarvane z belo barvo, v kombinaciji z modro ali rdečo. Ker so prostori teh hiš zelo temačni, je notranost v celoti v beli barvi, enako tudi preprosto pohištvo, dopolnjeno z majhnimi zrcali. Tako zgrajene kolibe naj bi varovale ljudi pred ščurki in komarji, pa tudi pred žgočo vročino, ki v Radžastanu poleti ponekod doseže do 48 °C.

Po vrnitvi v hotel Sarovar smo se odpravili v mesto in si ogledovali izložbe majhnih trgovinic. Nekaj manjših izdelkov smo za spomin tudi kupili. Med hojo po mestu so nas ljudje ogovarjali, vabili v trgovine, spraševali in se nas dotikali. Doživeli smo gnečo in množice, ki jih nismo vajeni. Sicer pa je mesto na nas delovalo ubijajoče in vsiljivo, zaradi česar sta se nas lotili slaba volja in tesnoba. Najbolj nejevoljna sva postala midva z Jasno. Doživeli smo najbolj protislovni svet prevelikih množic na majhnem prostoru. Ker smo ta direndaj doživeli ob domotožju po domovini, smo postali srečni, da živimo v njej. Na osnovi tamkajšnjih neprijetnih izkušenj smo postali zaskrbljeni zaradi nadaljnjih dni v

Približno 10 km od Udaipura smo si ogledali etnografski muzej na prostem, kjer smo največjo pozornost posvetili tipom hiš s puščavskega podeželja

Indiji. Ko smo po dvanajsturni vožnji prispeli v Rantambore, je ta skrb izginila – postali smo dobre volje in bili polni optimizma.

Pot v Rantambore (Ranthambore) nas je vodila skozi suho pokrajino in zelo revna naselja. Ko smo se v enem izmed njih ustavili, je k našemu džipu pridrvelo več kot deset ljudi, ki so si nas ogledovali in se nas dotikali ter gladili avtomobil. Najagresivnejše je bilo neko dekle, ki je v roki držalo svinčnik in zvezek ter od Maje, ki je imela odprto okno, zahtevalo neke nam neznane podatke in denar za sponzorstvo, pri tem pa jo je poskušala celo izvleči iz avta. V tej situaciji je moral voznik speljati, da smo se je rešili.

Po neljubem dogodku smo se nekoliko kasneje za krajši čas ustavili ob vhodu v trdnjavo nad mestom Chittorgarh, se nekoliko odpočili in pot nadaljevali do mesta Rantambore.

Pokrajina je postajala vse bolj kamnita in reliefno razgibana, ozke ceste, sicer asfaltirane, so postajale vse slabše in tako ravne, da smo ponekod videli tudi več kot 10 km daleč. Med vožnjo smo bili najbolj pozorni na mogočno trdnjavo Lakhen, ki je v razvalinah, dokaj dobro ohranjeno je le obrambno obzidje na pobočju

Na safariju po nacionalnem parku tigrov smo budno opazovali okolico, da bi videli tigrja, a videli smo le srne, lisice in krave

Po safariju »po indijsko« smo se odpravili na ogled trdnjave Rantjambore Fort, katere razvaline ležijo visoko na skalnatem hribu.

opustelega hriba.

V Rantambore smo prispeli zvečer. Namestili smo se v hotelu Rantambore Bagh. Takoj po prihodu smo odšli v hotelski park, kjer smo ob prijetno gorečem ognju večerjali – hrana je bila na naše presenečenje zelo okusna. Po večerji smo se odpravili k nočnemu počitku. Maja in Jasna sta izbrali turistično prirejen šotor, midva z Angelco pa sobo, a je bilo na najino smolo v njej precej slabše ležišče kot v šotoru.

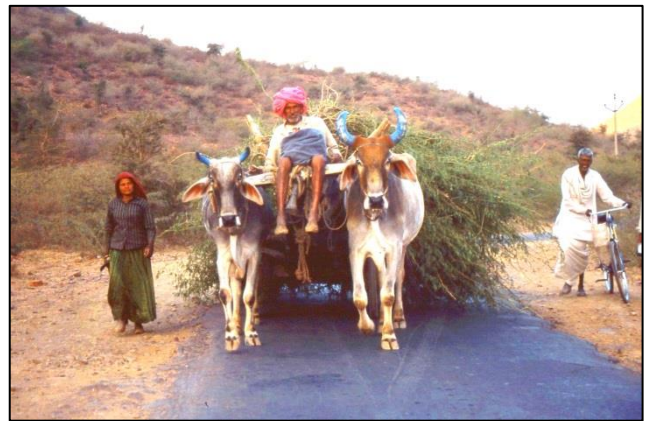
Na podlagi predhodnega dogovora smo se naslednji dan z džipom odpeljali do okoli 4 km oddaljenega nacionalnega parka tigrov, v katerem smo si privoščili safari z robustnim kovinskim tovornjakom. Ceste oziroma poti v njem so bolj odgovarjale hoji kot vožnji s tovornjakom. Na tovornjaku, sedeli smo na deskah brez oprijema, smo imeli precej težav z vihravo vožnjo mladega voznika. Med divjo vožnjo smo opazovali okolico, da bi srečali ali vsaj videli tigra, vendar smo videli le krave, ki se tam mirno pasejo, pozneje tudi jelene, lisice in srne – o tigrih ni bilo ne duha ne sluha. Seveda pa bog ne daj, da bi izstopili iz odprtega tovornjaka, ker bi nas tiger zagotovo napadel. Dobro je, da pustijo krave cele. Safari po indijsko! Po tej pustolov-

V opusteli naravi si domačinke takole pomagajo pri nošenju drv za kurjavo

ščini smo se odpravili na ogled trdnjave Ranthambore Fort, katere razvaline ležijo visoko na skalnatem hribu, v bližini prej omenjenega nacionalnega parka.

Tako kot pri večini zapuščenih trdnjav je tudi tu pri tej najbolj ohranjeni zunanji obrambni zidovje, manj pa tempelj, ki v tem primeru spominja na indijske bogove. V Džajpur (Jaipur) smo se odpravili zgodaj zjutraj, da bi si v glavnem mestu Radžastana, ki šteje okoli 2,5 milijona prebivalcev, ogledali čim več znamenitosti. Toda vožnja ni potekala tako, kot smo si želeli. Po dobri uri vožnje se je na odprtem polju pred bencinsko črpalko zgodila težka prometna nesreča. Na cesti malo stran od črpalke je stal avtobus, mimo katerega smo se peljali z džipom. Naš voznik mimo avtobusa ni vozil hitro, pa vendarle prehitro, tako da je zadel človeka, ki je neprevidno prečkal cesto izza avtobusa. Močno je zaropotalo, ga vrglo na havbo, kjer se je pred vetrobranskim steklom džipa in našimi očmi neverjetno hit-

Volovsko vprego smo v Radžastanu srečevali pogosto

ro vrtel, nato pa ga je vrglo ob rob ceste, kjer je obležal negiben, oblečen v klasično belo indijsko oblačilo. Moški ob avtobusu so začeli na ves glas vpiti, nekateri pa so pograbili kamenje in tekli proti nam, namesto da bi ponesrečencu priskočili na pomoč. Naš voznik je najprej zaviral, ko je opazil, da mu grozi nevarnost, pa je peljal naprej. Čez približno 3 km smo opazili, da za nami vozi motor s prižganimi lučmi, na njem pa trije mladi fantje. Motorist nas je dohitel, peljal mimo nas in se 100 m pred nami ustavil. Motor so postavili sredi ceste, pobrali debelo kamenje in hodili proti nam. Že ob tem nenavadnem ravnanju domačinov se nam je zavrtelo v glavi, potem pa še to. Bili smo čisto na tleh. Maja in Jasna sta začeli na glas jokati, Angelca je bila vsa solzna in pretresena, jaz pa tudi ne dosti manj. Naša želja je bila pomagati ponesrečenemu, čemur pa sta naš vodič Viney in voznik džipa nasprotovala. Preden so mladi fantje prišli do avta, jim je naš voznik začel dopovedovati nekaj nam nerazumljivega, a ga niso poslušali. Začeli so ga potiskati sem in tja ter ga hoteli odpeljati na motorju – verjetno na linčanje. Ta-

koj zatem so se z motorjem pripeljali še trije fantje, kmalu za njimi pa še avtobus, iz katerega je izstopil policist, ki je razjarjene fante umaknil od našega voznika in mu ukazal, da nas skupaj z njim pelje do najbližje policijske postaje. Moški, ki so se zbrali ob našem avtu, so nam sledili do postaje.

Na postaji so bili policisti do nas zelo uvidevni in so nas tudi tolašili. Prinesli so celo stole in nam prijazno ponudili čaj. Poskrbela so tudi za drugi avtomobil, katerega voznik nas je potem z našim vodičem vred odpeljal v Džaiapur. Prejšnji voznik je moral z džipom ostati na policijski postaji. Kaj se je z njim zgodilo, nismo izvedeli. Zgodilo se mu je nekaj po indijskih navadah in zakonih, ki ti ničesar ne povedo – izgovarjajo se le na zakone in pravila te ali druge indijske zvezne države.

Po prihodu v Džaiapur smo se namestili v hotelu Arya Nivas. Hotel je bil prijeten, hrana v njem samopostrežna, odlična, evropska in poceni. V ta hotel prihajajo turisti z vsega sveta.

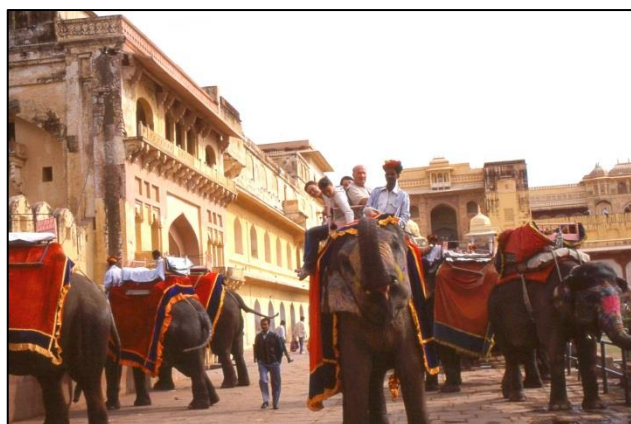

Ob prihodu v Džaiapur, glavno mesto Radžastana, je bila na cesti velika gneča

Še isti dan nas je novi voznik odpeljal do velike draguljarne. Najprej smo mislili, da ima v njej opravke, saj je njen lastnik, potem pa se je izkazalo, da nas je tja peljal zaradi nakupa. Na začetku so bili prodajalci do nas prijazni, ko so ugotovili, da ne nameravamo ničesar kupiti, pa so postajali vse agresivnejši. Le stežka smo se jih osvobodili, pravzaprav s hitrim odhodom.

Naslednje jutro smo se zapeljali do vznožja kraljevega gradu oziroma, bolje rečeno, do mogočne trdnjave, ki z okoli 12 km dolgim obrambnim obzidjem kraljuje nad Džaiapurjem. Od spodnjega vhoda do zgoraj lepo urejenega velikega osrednjega dvorišča smo jahali vsak na svojem slonu. Zaradi nas in slonov je bil precejšen promet.

Trdnjavo so gradili od leta 1589 do leta 1727 trije zaporedni kralji. Zapustili so jo šele, ko je čas kraljev minil. V stavbah trdnjave se mešata hindujski in muslimanski gradbeni vpliv.

Na dvorišče trdnjave v Džaiapurju smo jahali na slonu

Kralji s te trdnjave so izbojevali dvainsedemdeset bitk, eno pa izgubili. Ko se je kralj zmagoslavno vrnil iz boja, mu je ob sprejemu glavna kraljica na pot potresla cvetje. Sicer pa je na paradah kraljica nosila obleko, narejeno iz 100 m blaga, ki je z nakitom vred tehtala 12 kg.

Eden izmed kraljev je imel dvanajst kraljic in tristo petdeset konkubin, odločala pa je glavna kraljica. Njo so izbrali njeni starši, ostale kraljice kralj sam. Kraljice so potem izbrale konkubine, harem konkubin pa so stražili evnuhi. Dedič kraljestva je bil sin glavne kraljice, če se je tako izteklo. Zadnji kralj je imel z dvanajstimi kraljicami šestindvajset otrok. Sicer pa je imela vsaka kraljica svoj apartma in igrišče.

V gradu oziroma trdnjavi, od koder je najlepši pogled na Džaiapur in njegovo okolico, so ob strani na balkonu številna majhna ogledalca konveksne oblike. Ogledalca so namestili leta 1638, izdelali pa so jih v Belgiji. Posebnost teh ogledal je v tem, da se podoba tam stojčega človeka v vseh ogledalih pokaže v enaki velikosti.

Poleg zimske je tudi letna palača, v kateri so v poletni vročini ohlajali zrak s tekočo vodo manjšega slapu. Smiselno so v trdnjavi uporabljali tako svilene kot vol-

V tem muzeju izstopata dva ogromna srebrna lonca, v katerih so nekoč hranili sveto vodo iz reke Gamnges

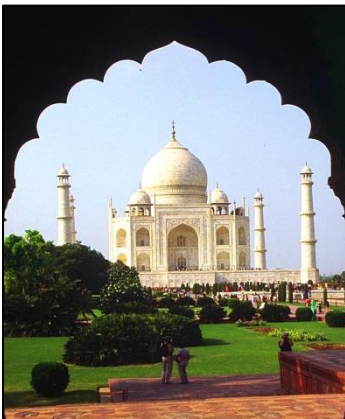
Palača vetrov oziroma palača neba. V njenem zgornjem delu z enim zidom so skozi okna ženske opazovale dogajanja spodaj na cesti

nene preproge. In še to: kralj je probleme podložnikov reševal z zlate gugalnice v veliki sprejemni sobi oziroma dvorani.

Poleg trdnjave smo si v Džaiapurju ogledali še osrednji del mesta, poimenovan marketing, s številnimi trgovinami raznovrstnega blaga. Prodajalci v njem niso pretirano vsiljivi, ob nakupu pa radi barantajo. Ogledali smo si tudi muzej, v katerem izstopata dva ogromna srebrna lonca, v katerih so nekoč hranili sveto vodo iz reke Ganges. Zaradi izjemne velikosti in vrednosti sta lonca vpisana v Guinnessovi knjigi rekordov. V Džaiapurju je prepoznavna tudi palača vetrov oziroma palača neba. V njenem zgornjem delu z enim zidom so skozi okna ženske opazovale dogajanja spodaj na cesti. Poslopja v mestu so večinoma grajena iz naravnega peščenjaka v rahlo rdeči oziroma rožnati barvi. Po tej barvi nosi Džaiapur ime »rožnato mesto«.

Po izredno zanimivem bivanju v Džaiapurju smo pot nadaljevali proti Baratpurju (Bharatpur), kjer smo obiskali nacionalni park ptičev. V njem prezimujejo predvsem ptice selivke z daljnega severa in tudi Himalaje, toda teh je malo. Na tem območju je bilo ob našem obisku več krav kot ptic in divjadi. Pač boj za pašni prostor.

Race smo videli le od daleč, na mestu, ki ni dovoljeno za sprehejalce, drugje pa le posamezne ptice. A hoja po redkem gozdu in travnatih tleh nam je prijala. Na jate ptic pa so tu le še spomini, ker so jih Angleži in domači bogataši pred več desetletji s streljanjem povsem razredčili in uničili v eni lovski akciji so postrelili

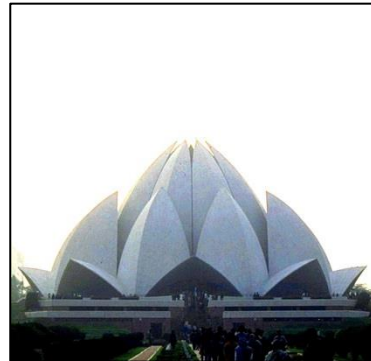
Znameniti Tadž Mahal obiskuje množica domačih in tujih turistov

tudi več 1000 ptic. Zaradi večletne zaporedne suše je v nacionalnem parku malo vode. Če hočejo obdržati vsaj malo ptic, morajo zato črpati vodo, da obdržijo manjše mlakuže, v katerih se ptice lahko napajajo in čofotajo.

Po krajšem vmesnem postanku smo pot nadaljevali proti Agri. Vožnja je bila zelo prijetna in zanimiva, saj so nas obdajali nepregledno, s soncem obsijano polje cvetoče oljne repice in tudi čebelarji, ki so točili med iz številnih nakladnih panjev.

Prijetna vožnja se je nadaljevala še naprej, vse do Agre, ki se nahaja v sosednji zvezni državi Uttar Pradesh. V Agri smo se namestili v udobnem in prostornem hotelu Howard Park Places. V tem hotelu smo ostali čez noč in naslednji dan le toliko časa, kolikor ga je potrebovala Jasna, da si je ogledala Tadž Mahal. Preostali trije si ga zaradi goste megle nismo šli pogledat, sicer pa smo ga obiskali dobro leto prej v lepem sončnem vremenu. Med njeno odsotnostjo smo si ogledali več lepo urejenih trgovin.

Iz Agre proti New Delhiju smo se odpravili v še vedno megljenem popoldnevu, še prej pa smo se ustavili ob robu Agre, kjer smo se še zadnjič v Indiji založili s sadjem:

Lotosov tempelj v New Delhiju, kjer se je ob našem prihodu trlo ljudi

bananami, pomarančami in drugimi sladkimi sadeži. Na dolgih večurnih vožnjah po Radžastanu, po katerem smo potovali dvajset dni, se je takšno sadje dobro dopolnjevalo s čapatiji in vodo.

V New Delhi smo prispeli v večernem mraku. Najprej smo si ogledali znameniti Lotosov tempelj, pri katerem se je ob našem prihodu trlo ljudi. Tako kot v drugih templjih smo se morali tudi v tem pred vstopom sezuti. Bilo je tudi izjemno veliko golobov, ki so z iztrebki povzročali veliko nečistočo.

Arhitektura Lotosovega templja je zanimiva, moderna in imponantna. V trdi temi smo nato obiskali še lepo razsvetljen slavolok »Vrata Indije«. Po krajšem postanku smo se odpeljali do letališča Indire Gandhi, od koder smo nekaj minut čez polnoč poleteli proti Parizu.

Domov, na Brnik, smo prispeli čili in zdravi ter polni vtisov z dvaindvajsetdnevnega potovanja po Indiji.

